

Reis langs vernieuwend Nederland

Leerschool kijkt rond bij collega-scholen

Kijken in de keuken van een collega is in toenemende mate een manier om als leerkracht, als onderwijs-vernieuwer, zélf te blijven leren.

De Leerschool van de SCO Lucas ging op reis in eigen land en nam het nieuwe leren onder de loep bij zeven basisscholen, één SBO-school, één school voor voortgezet onderwijs en één PABO.

Kinderen kunnen bijvoorbeeld een toverrecept schrijven, een smaakproef doen, diertjes zoeken, video kijken of het soldeerdiploma halen.

De Leerschool on tour 2005. Onder die titel rijdt in oktober een touringcar met vijftien deelnemers door het land. Made, Den Haag, Rosmalen, Almere, Hilversum. Want op talloze plaatsen in Nederland ontstaan nieuwe onderwijsinitiatieven. Scholen die uitgaan van de behoefte van het kind, die hun onderwijs dáárop afstemmen. Onderwijs dat er heel anders uitziet dan we gewend zijn. Er wordt gewerkt in hoeken, studieruimtes en ateliers. Kinderen bepalen samen met de leerkracht welke leerdoelen zij stellen en hoe zij die willen bereiken. Leerkrachten functioneren als begeleiders.

Hoe pakken anderen het aan? Wat kunnen wij daarvan leren? Dat zijn de vragen die de deelnemers aan de tour zichzelf stellen. De Leerschool is een verzamelaar voor activiteiten vanuit de SCO Lucas die

bedoeld zijn om het nieuwe leren onder de aandacht te brengen.

Op basisschool de Wittering in Rosmalen staat directeur Ton van Rijn klaar voor een enthousiast ontvangst. De Wittering telt op dit moment dertig leerlingen. De helft van de bezoekers neemt een kijkje in de klas, maar komt er snel achter dat die term niet helemaal klopt op deze school. De portacabins waarin de school is gehuisvest, zijn omgebouwd tot één grote ruimte in L-vorm. Er is een knutselhoek met de omvang van een half klaslokaal, een laboratoriumhoek, kasten met reken- en taal-spullen en gewone werktafeltjes.

Ploppers

Overall is werk van de kinderen te zien: aan de muren en op uitstaltafels. Wat opvalt is

dat de kinderen trots zijn op wat ze doen. Verschillende kinderen komen uit zichzelf naar voren om een werkstuk te laten zien of een demonstratie te geven in de proefjeshoek. Eén jongen wil het liefst aan iedereen vertellen over zijn 'ploppers'. Door een aantal stofjes bij elkaar te doen, kan hij een dop ergens vanaf laten schieten. Dat is niet alleen leuk, hij kan ook nog precies uitleggen welk chemisch proces dit veroorzaakt. De uitdagende leeromgeving van de Wittering maakt niet alleen dat kinderen zin krijgen om iets te doen, maar zet ook nog aan tot diepgang en fundamentele leerervaringen.

Het team van de Wittering ordent de leerstof met behulp van een aantal kernconcepten - zoals natuur & techniek en mens & maatschappij - en basisdomeinen als rekenen en lezen. Die structuur helpt hen

om bij het inrichten van de uitdagende leeromgeving alle voor basisschoolleerlingen belangrijke 'inzichten' aan bod te laten komen. Daarbinnen kunnen kinderen dan keuzen maken, een leerroute bepalen en ervaringen opdoen.

Regisseur

Alle kinderen zijn bezig. Met een rekenwerkje uit een werkboek, of een knutselopdracht, of in de bouwhoek. Er zijn ook veel volwassenen aanwezig, maar die vallen niet zo op. Zij zitten naast een kind met een werkje of op de grond in de bouwhoek. Navraag leert dat er mentoren, begeleiders en regisseurs zijn. De regisseur is de leider van het team, mentoren zijn persoonlijke begeleiders van kinderen en begeleiders zijn wat wij leerkrachten noemen. Een goede onderwijsassistent kan ook begeleider zijn en een (LIO)stagiaire ook. Daarnaast zijn er specialisten. Zij zijn expert op een bepaald gebied.

De Leerschool doet ook een SBO-school in Arnhem aan: de Piramide. Bij binnenkomst is meteen duidelijk dat de Piramide elke gelegenheid aangrijpt om kinderen te laten leren vanuit activiteiten en onderwerpen die op dat moment actueel en betekenisvol voor hun zijn. Bij de deur staat een toevenaar die iedereen ontvangt. Het thema van de boekenweek is immers magie. De meeste kinderen komen de school binnen met een kooi met konijnen, cavia's of parkieten. Niet alleen voor de gezelligheid, zo blijkt later. Zowel de dieren als het thema magie zijn die week de basis voor diverse leeractiviteiten.

Kinderen tekenen hun huisdier na, lezen erover in boeken, maken er een werkstuk over of stellen een eigen 'hoekje' samen. Veel lees-, reken- en taalopdrachten staan in het teken van magie. Het is één van de uitgangspunten van de Piramide; betekenisvol leren vanuit motiverende en uitdagende activiteiten.

Opvallend is de betrokkenheid van de kinderen bij hun werk en de rust die in de school heerst. Een aantal deelnemers aan de tour werkt zelf op een SBO-school en herkent de populatie. Deze leerkrachten vragen zich af hoe het mogelijk is dat deze

kinderen nauwelijks gedrags- en motivatieproblemen laten zien. Aan het eind van het bezoek is veel duidelijk. Deze kinderen kunnen leren wat hen werkelijk bezig houdt en op een manier die bij hen past: door te doen. De kinderen krijgen de ruimte. Letterlijk, doordat ze in de enorme ruimtes die er zijn tot op zekere hoogte zelf hun plek kunnen kiezen. En figuurlijk, doordat zij hun eigen plan mogen maken. Hierdoor komen ze veel minder snel met de leerkracht of medeleerlingen in botsing.

Grote Plan

Op de Piramide wordt gebruik gemaakt van een Piramidemodel. Een uitdagende leeromgeving staat daarin als belangrijkste aspect van de onderwijsomgeving centraal, gevolgd door uitdagende activiteiten, dialoog en instructie. Instructie is er wel, maar in verhouding is dat het kleinste onderdeel, ook in tijd. Die uitdagende leeromgeving is duidelijk zichtbaar in de school. Overal staan materialen, instrumenten, werkstukken en opdrachten. Voor de uitdagende activiteiten geldt hetzelfde: kinderen kunnen meedoen aan proefjes, cursussen, activiteiten en opdrachten. Kinderen kunnen in een week in één van de ateliers kiezen uit verschillende activiteiten, bijvoorbeeld een toverrecept schrijven, een smaakproef doen, diertjes zoeken, video kijken of het soldeerdiplooma halen. Ze kunnen er ook voor kiezen aan hun 'grote plan' te werken. De grote plannen maken kinderen in overleg met hun leerkracht. Dit zijn vaak plannen om iets te maken of te ontwikkelen. De kinderen werken meerdere weken aan een groot plan en bepalen welk deel van het plan ze in welk atelier het beste kunnen uitvoeren. De grote plannen maken veel indruk op de bezoekers. Het is bijzonder dat deze SBO-kinderen zo lang gemotiveerd aan één plan kunnen werken en zo trots zijn op het resultaat.

Zelfs de lunch voor de bezoekers valt onder de uitdagende leeromgeving. Met volledige toewijding wordt de groep welkom geheten door een aantal leerlingen. De kinderen nemen de bestellingen op en serveren de broodjes. Tegen het einde van de maaltijd, neemt een tienjarige jongen het woord: "Als jullie klaar zijn met eten,

'Bij ons kan dit ook'

Een intensieve week voor het reisgezelschap. Veel scholen passeerden in korte tijd de revue. Juist die opeenstapeling heeft effect, zo blijkt uit de reactie van één van de bezoekers: "De eerste dag dacht ik nog: 'dit is heel mooi, maar bij ons kan dat niet'. Wij hebben andere kinderen, wij hebben zo'n klein gebouw, wij... nou ja er zullen altijd redenen te vinden zijn. Maar na vijf scholen in zulke verschillende omstandigheden te hebben gezien, kan ik geen excuses meer aanvoeren. Een SBO die hier drie jaar mee bezig is en in één jaar volledig omschakelde. Een andere school die al vijftien jaar bezig is. Dit kan bij iedereen, dus ook bij ons!"

kunnen jullie de borden gewoon op tafel laten staan. Wij komen die straks ophalen, maar we gaan nu eerst even buitenspelen. We hopen dat het lekker was." De leerkrachten vertellen later dat deze kinderen al de hele ochtend met de lunch bezig zijn geweest. Ze hebben bepaald hoeveel broodjes er nodig zijn, uiterekend hoeveel dat kost, boodschappen gedaan, brood gesmeerd en een menu geschreven. |

Meer informatie

Voor een gedetailleerd verslag over deze reis en voor meer informatie over andere activiteiten van de Leerschool kunt u kijken op www.deleerschool.nl. Wie geïnteresseerd is in een uitgebreide beschrijving van het onderwijsconcept van de Wittering, kan kijken op www.wittering.nl.